

Stichting Faunabeheereenheid Flevoland
Albert Einsteinweg 4
8218 NH LELYSTAD

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265
Fax
(0320)-265260
E-mail
provincie@Flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

Verzenddatum
20 juli 2026

Bijlagen

Uw kenmerk
26-06100LS

Ons kenmerk
39992

Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit voor het doden van damherten

Geachte lezer,

Op 29 juni 2026 hebben wij uw aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit ontvangen voor het doden van damherten met geweer in zuidelijk Flevoland.

Wij hebben besloten de door u aangevraagde omgevingsvergunning te verlenen onder het stellen van voorschriften en beperkingen.

Hierbij treft u ons besluit aan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
namens deze,
Manager expertiseteam Natuur

Besluit van GEDEPUTEERDE STATEN VAN FLEVOLAND op een aanvraag voor een Omgevingsvergunning op basis van artikel 5.1 lid 2 onder g van de Omgevingswet voor een flora- en fauna-activiteit.

Inhoudsopgave

- A. Besluit
- B. Motivering besluit
- B.1 Onderwerp van de aanvraag
- B.2 Wettelijk kader
- B.3 Beleid provincie Flevoland
- B.4 Inhoudelijke beoordeling
- B.5 Conclusie
- C. Kennisgeving en afschriften
- D. Bezwaar en ondertekening

Bijlage 1: Informatieblad bezwaarprocedure Gedeputeerde Staten van Flevoland

Bijlage 2: Kaart van het Horsterwold

A. Besluit

GEDEPUTEERDE STATEN VAN FLEVOLAND besluiten,

- gelet op het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid en in het bijzonder de verkeersveiligheid (art. 8.74l lid 1 onderdeel b sub 3 Besluit kwaliteit leefomgeving, verder Bkl);
- gelet op het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren (art. 8.74l lid 1 onderdeel b sub 9 Bkl);
- gelet op het belang tot het voorkomen van ernstige schade aan bossen (art. 8.74l lid 1 onderdeel b sub 2 Bkl);
- gelet op het belang ter voorkoming van schade of overlast (art. 8.74l lid 1 onderdeel b sub 7 Bkl);
- gelet op het beschermen van wilde flora of fauna, of de instandhouding van natuurlijke habitats (art. 8.74l lid 1 onderdeel b sub 1 Bkl),

aan de Faunabeheereenheid Flevoland (verder: FBE) in overeenstemming met de aanvraag hiervoor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit te verlenen voor het doden van damherten met het kogelgeweer, al dan niet voorzien van een geluiddemper, in de provincie Flevoland.

Aan deze omgevingsvergunning worden de volgende voorschriften verbonden:

Gebruik omgevingsvergunning

1. De omgevingsvergunning is geldig in het Horsterwold, dit gebied wordt aangegeven op de kaart in bijlage 2 van dit besluit. Afschot mag plaatsvinden in het groene en paarse gebied op de kaart.
2. De vergunning is geldig vanaf dagtekening tot en met 15 maart 2027.
3. Damherten mogen alleen geschoten worden in de periode 1 augustus 2026 tot en met 15 maart 2027.
4. Het kogelgeweer mag vanaf een uur voor zonsopgang tot en met een uur na zonsondergang gebruikt worden. Voor het Horsterwold-zuid geldt dat het geweer 24 uur per dag mag worden gebruikt.
5. Bij het gebruik van het geweer in de periode een uur na zonsondergang tot en met een uur voor zonsopgang dient de gebruiker van de vergunning vooraf hiervan melding te doen bij de regionale meldkamer van politie. Mogelijk is verdere afstemming hierover noodzakelijk met de regionale meldkamer
6. Het gebruik van nachtzichtapparatuur (waaronder kunstlicht en warmtebeeldcamera en restlichtkijker) is toegestaan.
7. Het gebruik van een geluiddemper wordt alleen toegestaan aan personen in dienst van of handelend in opdracht van Staatsbosbeheer.
8. Het gebruik van een geluiddemper is verplicht in het Horsterwold-zuid.

9. Totaal mogen in de provincie Flevoland tijdens de duur van deze vergunning maximaal 204 damherten met het geweer worden gedood, zoals opgenomen in het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 (afschot in het kader van zieke en gebrekkige dieren valt hier buiten).

Machtiging

10. De FBE machtigt natuurlijke personen om de omgevingsvergunning en de daarbij verleende rechten feitelijk te gebruiken, door afgifte van een schriftelijke machtiging.
11. De FBE kan aan rechtspersonen een volmacht geven om namens haar machtigingen af te geven.
12. Bij het uitgeven van machtigingen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- a) machtiging voor het gebruik van deze omgevingsvergunning wordt verleend aan de jachthouder, diens jachtopzichter en/of zij die zelfstandig met het geweer beheer en schadebestrijding mogen uitvoeren in het onderhavige jachtveld;
 - b) deze machtiging wordt middels het faunaregistratiesysteem van de FBE aan de jachthouders ontsloten of op andere wijze volgens aanwijzingen van de FBE;
 - c) de jachthouder kan de machtiging doorschrijven aan onder punt a genoemde personen.
13. De gebruiker van de omgevingsvergunning betreft uitsluitend een natuurlijk persoon, gemachtigd door of namens de FBE. De gebruiker van de omgevingsvergunning kan zich, onder eigen verantwoordelijkheid laten bijstaan door anderen.
14. De FBE is medeverantwoordelijk voor het gebruik van de vergunning door gemachtigden.
15. De FBE kan een machtiging intrekken indien vaststaat of redelijkerwijze aannemelijk is dat de gemachtigde één of meer handelingen heeft verricht die strijdig zijn met verplichtingen die bij of krachtens deze vergunning voor hem gelden.

Identificatie

16. Een vergunningsgebruiker draagt bij iedere handeling ter gebruik van de vergunning, onverminderd verplichtingen die bij of krachtens de wet gestelde voorschriften gelden, in ieder geval de volgende (digitale) bescheiden bij zich:
- a) een geldige omgevingsvergunning voor een jachtgeweer-activiteit;
 - b) de verleende machtiging met hierop vermeld de voorschriften welke zijn genoemd in deze vergunning eventueel voorzien van een toelichting;
 - c) de grondgebruikersverklaring of een kopie daarvan;
 - d) een kopie van de Omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit voor het doden van het damhert met geweer in de provincie Flevoland.
17. Op de naleving van het in of krachtens de wet gestelde wordt toezicht gehouden door o.a. de politie of daartoe door de provincie aangewezen ambtenaren. De gebruiker van de vergunning moet ter plaatse aan genoemde toezichthouders de onder voorschrift 14 a t/m d vermelde stukken kunnen tonen.

Registratie

18. De gebruiker van de vergunning is verantwoordelijk voor de invoer van de gegevens in het digitale faunaregistratiesysteem of op een andere wijze volgens aanwijzingen van de FBE. Hierbij wordt in ieder geval vermeld:
- a) het bijbehorende nummer van het door de FBE verstrekte unieke wildmerk;
 - b) het tijdstip waarop het dier is gedood;
 - c) de locatie waar het dier is gedood;
 - d) de naam van de vergunningsgebruiker die het dier heeft gedood;
 - e) de gegevens worden binnen 48 uur ingevoerd in het digitale faunaregistratiesysteem.
19. De FBE bewaart de gegevens zoals genoemd in voornoemd artikel op een locatie waar een toezichthouder inzage kan nemen van het digitale faunaregistratiesysteem.

Overige bepalingen

20. Voordat een geschoten damhert voor vervoer buiten het jachtveld wordt gebracht dient het te worden voorzien van een, door de FBE verstrekt, uniek wildmerk. Dit geldt ook voor afschot van een damhert in verband met het uit het lijden verlossen van een ziek of gebrekkig dier.

21. Een gemachtigde die door de Gezondheidsdienst voor Dieren of het Dutch Wildlife Health Centre, dan wel elke andere daartoe bevoegde instantie en, al dan niet door tussenkomst van FBE, wordt verzocht om medewerking te verlenen aan monitoringsonderzoek naar besmettelijke veeziekten, dan wel ziekten die voor de mens gezondheidsrisico's kunnen geven, verleent zijn volledige medewerking aan dit onderzoek.
22. Jaarlijks wordt gerapporteerd over het gebruik van de vergunning. De rapportage is minstens een uitdraai uit het digitale faunaregistratiesysteem of volgens de gebruikelijke werkwijze van de FBE en bevat tenminste het aantal geschoten dieren onderverdeeld per geslacht. Deze jaarlijkse evaluatie wordt vóór 1 augustus 2027 digitaal bij natuurvergunning@flevoland.nl ingediend onder vermelding van het zaaknummer van de onderhavige vergunning.

Bijzondere omstandigheid zieke of gebrekkige dieren

23. De vergunning wordt tevens verleend voor afschot van damherten in verband met het uit het lijden verlossen van een ziek of gebrekkig damhert:
 - a) binnen het werkgebied van de FBE;
 - b) uitgevoerd door de jachthouder binnen de grenzen van zijn jachtveld;
 - c) jaarrond en ook buiten de reguliere afschotperiode.
24. Indien de vergunning wordt gebruikt voor het uit het lijden verlossen van een ziek of gebrekkig dier dient de jachthouder binnen 24 uur een foto van het geschoten damhert naar de Omgevingsdienst (handhaving@ofgv.nl) te sturen ter controle. Op de foto moet de verwonding/symptomen van de ziekte duidelijk zichtbaar zijn en de foto moet voorzien van tijd en locatie.

B. Motivering besluit

B.1 De aanvraag

Op 29 juni 2026 heeft de FBE een omgevingsvergunning aangevraagd voor een flora- en fauna-activiteit voor het opzettelijk doden met geweer van het damhert, een diersoort genoemd in bijlage IX onder A, als bedoeld in art. 11.54 lid 1 en onder a van het Bal.

Faunabeheerplan

De vergunning is aangevraagd op grond van het op 6 september 2023 door Gedeputeerde Staten (verder: GS) van Flevoland goedgekeurde Faunabeheerplan Grote hoefdieren (verder: FBP Grote hoefdieren). Het FBP Grote hoefdieren valt onder de paraplu van het 'Faunabeheerplan 2024- 2028 Algemeen deel' dat eveneens op 6 september 2023 door GS is goedgekeurd. Het 'Faunabeheerplan 2024-2028 Algemeen deel' heeft daarmee nog steeds betrekking op deze aanvraag en dient mede ter onderbouwing ervan, voor zover FBP Grote hoefdieren niet afwijkt van dit algemene deel.

Belangen

Vergunning is aangevraagd voor het doden van damherten met geweer vanwege de volgende belangen:

1. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid (in dit geval verkeersveiligheid) of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
2. voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
3. ter voorkoming van ernstige schade aan bossen;
4. ter voorkoming van schade of overlast;
5. in het belang van het beschermen van wilde flora of fauna, of de instandhouding van natuurlijke habitats.

Periode en middelen

De vergunning wordt aangevraagd voor de beheerperiode vanaf dagtekening van dit besluit tot en met 15 maart 2027. Het doden van damherten met geweer mag uitgevoerd worden tussen 1 augustus 2026 t/m 15 maart 2027.

Op genoemde periode wordt de volgende uitzondering aangevraagd;

- Voor zover het gaat om noodzakelijk afschot van zieke of gebrekkige dieren; jaarrond.

Verder is vergunning aangevraagd voor maatwerkvoorschriften voor:

- het doden van damherten met gebruikmaking van het kogelgeweer, met of zonder geluiddemper;
- gebruik van het geweer vanaf een uur voor zonsopgang tot en met een uur na zonsondergang;
- gebruik van het geweer 24 uur per dag in het Horsterwold-zuid;
- gebruik van nachtzichtapparatuur (waaronder kunstlicht, restlichtkijker en warmtebeeld).

Vanwege de activiteit van damherten in het veld, die zich vooral in de schemerperiodes rond zonsopgang en zonsondergang afspeelt, nemen we zoals hierboven staat in de vergunning een maatwerkvoorschrift op voor het gebruik van het geweer in de periode van een uur voor zonsopgang en een uur na zonsondergang. Zo kan efficiënter gebruik worden gemaakt van de vergunning en kan het te behalen afschotdoel beter worden behaald.

Voor een onderbouwing van de wettelijke belangen, het ontbreken van alternatieven voor afschot en een beschrijving van het ontbreken van een effect op de staat van instandhouding wordt tevens verwezen naar het 'Faunabeheerplan Grote hoefdieren' en het 'Werkplan damhertenbeheer 2026-2027'. De aanvraag is verder gebaseerd op het vormgeven van Adaptive Impact Management als beheervorm.

Adaptive impact management (verder: AIM)

Met deze aanvraag voor een vergunning voor het beheer van damherten wordt de overstap gemaakt naar het proces van AIM. Het doel van AIM in faunabeheer is om een duurzame balans te vinden tussen het behoud van dierpopulaties, het minimaliseren van conflicten met menselijke activiteiten en het bevorderen van biodiversiteit. Deze aanpak vraagt om samenwerking tussen belanghebbenden (verder: stakeholders) waarbij participatie en monitoring centraal staan.

Adaptief beheer is een proces dat vanwege het gestructureerd interactieve karakter flexibiliteit biedt bij het beheer van dierpopulaties, terwijl er sprake is van kennisleemtes en onzekerheden bij dat beheer. De aanpassingen vinden plaats op basis van effectmonitoring en -evaluatie van diverse genomen beheermaatregelen, waaronder afschot van dieren. Als zodanig is er sprake van een lerend proces. Er is echter geen sprake van "trial and error" maar veeleer van "leren door te doen". Adaptief beheer is als zodanig geen doel, maar een middel om het doel te bereiken.

In het FBP Grote hoefdieren worden de uitgangspunten voor het te voeren beheer en de aanpak van het AIM voor damhert verwoord. In voorbereiding van deze aanvraag is samen met een groep stakeholders het AIM-proces doorlopen en is, binnen het raamwerk dat het FBP Grote hoefdieren biedt, gezamenlijk een Werkplan damhertenbeheer voor seizoen 2026-2027 opgesteld, waarin is opgenomen welke maatregelen zullen worden getroffen om de doelstellingen te bereiken.

Deze aanvraag ziet op het kunnen uitvoeren van een deel van de gekozen maatregelen, namelijk het plegen van afschot. Kenmerkend in dit Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 is dat afschot ten behoeve van maatschappelijke belangen als middel beperkt wordt toegepast, toegespitst op locaties waarvan wordt verwacht dat het damhert onwenselijke maatschappelijke gevolgen zal hebben, of schade en overlast zal brengen. Afschot wordt toegepast als wordt verwacht dat alternatieve maatregelen geen of onvoldoende effect zal sorteren op de geformuleerde beheerdoelen, bijvoorbeeld het voorkomen van ernstige schade aan bossen en aan flora en fauna.

Afschot van damherten in het Horsterwold in het kader van de bosverjonging en flora en fauna zal naar verwachting ook zijn effecten hebben op de verkeersveiligheid in en rondom het Horsterwold. Derhalve verwachten we dat de verkeersveiligheid is geborgd. Mochten extra ingrepen nodig zijn, dan kan de focus verschuiven, het halen van de doelen is immers leidend, niet het afschot.

Monitoring van alle voorgenomen maatregelen zal duidelijkheid moeten brengen over de effectiviteit van de gekozen maatregelen. Op basis van de evaluatie van het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 zal de FBE voor de komende jaren steeds per jaar een aanvraag indienen voor het mogen vangen, en/of doden van damherten.

Deze wijze van beheer is een trendbreuk met het verleden waarin steeds voor langdurige perioden afschot werd gevraagd over het grondgebied van de provincie ter bereiking van een bepaalde doelstand.

Stukken behorende bij de aanvraag

De volgende stukken zijn gebruikt voor de beoordeling van de aanvraag. Deze stukken maken onderdeel uit van de vergunning voor zover zij niet strijdig zijn met dit besluit en de bijbehorende voorschriften.

Stukken gebruikt bij beoordeling aanvraag	Kenmerk
Aanvraag vergunning	39993
Faunabeheerplan Grote hoefdieren	Zie link
Faunabeheerplan 2024-2028, Algemeen deel	Zie link
Werkplan damhertenbeheer 2026-2027	39994
Aanbevelingsrapport ter vermindering van aanrijdingen met reeën in Flevoland	Zie link

De faunabeheerplannen zijn te vinden op: [FBE FLEVOLAND > FBE INFORMATIE > Faunabeheerplannen](#).

Het aanbevelingsrapport is te vinden op: [FBE-Flevoland FaunabeheerplanEdelhert 2021V2.indd](#)

B.2 Wettelijk kader

Vergunning doden damherten en toegestane middelen

De Omgevingswet (Ow) en bijbehorende regelingen is het nationale wettelijke kader voor de toetsing van activiteiten, plannen, projecten en handelingen met mogelijke gevolgen voor de belangrijkste natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden en voor de soortenbescherming van in Nederland in het wild levende planten en dieren. De Ow kent drie beschermingsregimes, voor:

- de Vogelrichtlijnsoorten (artikel 11.37-11.40 Bal);
- de Habitatrichtlijnsoorten (artikel 11.46-11.48 Bal);
- de Andere soorten (nationaal beschermd) (artikel 11.54 Bal).

Het damhert is beschermd ingevolge art. 5.1 tweede lid Ow en valt onder het beschermingsregime van de categorie 'Andere soorten' (bijlage XI bij het Bal). Er geldt een wettelijk verbod op het opzettelijk doden of vangen van damherten, als daar geen omgevingsvergunning voor is verleend.

Vergunning om van het verbod op doden of vangen af te wijken kan worden verleend (art. 8.741 van het Bkl) indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de activiteit nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom; in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang;
 - ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, industrieterreinen of begraafplaatsen;
 - ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren, en in het algemeen belang
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Een vergunning als bedoeld in artikel 11.54, lid 1 onder a van het Bal in het kader van beheer en schadebestrijding wordt in beginsel verleend aan een FBE, die handelt overeenkomstig het daartoe vastgestelde en goedgekeurde FBP Grote hoefdieren (art. 11.63 Bal).

Aangewezen middelen

Op grond van 8.74 r lid 1 van het Bkl worden bij het verlenen van een vergunning, middelen aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde dieren mogen worden gebruikt. In deze situatie worden als middel aangewezen het kogelgeweer, met of zonder geluiddemper. Daarnaast mag nachtzichtapparatuur (waaronder kunstlicht, restlichtkijker en warmtebeeld) worden gebruikt. Hiertoe wordt conform art. 11.31 van het Bal een maatwerkvoorschrift aan de vergunning verbonden waarbij wordt afgeweken van art. 11.79 lid 5 van het Bal.

Regels omtrent gebruik van het geweer

Bij maatwerkvoorschrift als bedoeld in art. 11.31 van het Bal staan wij het gebruik van het geweer, in afwijking van art. 11.83, lid 1 onder a van het Bal, toe vanaf een uur voor zonsopgang tot en met een uur na zonsondergang. Voor het Horsterwold-zuid geldt dat het geweer 24 uur per dag mag worden gebruikt.

Conclusie

Vergunning voor het duurzaam beheren van de populatie damherten op grond AIM kan worden verleend aan de FBE Flevoland, die handelt overeenkomstig het daartoe vastgestelde en goedgekeurde FBE Grote hoefdieren en het overgelegde Werkplan damhertenbeheer 2026-2027.

Tevens wordt bij vergunningvoorschrift gebruik van het geweer toegestaan op afwijkende tijdstippen en wordt bij maatwerkvoorschrift het gebruik van middelen aan het geweer toegestaan.

Daar waar op grond van deze vergunning ook toestemming wordt verleend voor het gebruik van een geluiddemper op het geweer dient de uitvoerder/gemachtigde ook te beschikken over een toestemming op basis van de Wet Wapens en Munitie van de minister van Veiligheid en Justitie.

Bevoegdheid en overeenstemming met andere provincies

Gedeputeerde Staten van Flevoland zijn op basis van artikel 4.6 Omgevingsbesluit (Ob) het bevoegd gezag voor onderhavig project.

B.3 Provinciaal beleid

Omgevingsverordening provincie Flevoland

In de Omgevingsverordening provincie Flevoland zijn door Provinciale Staten regels gesteld ter invulling van de taken die de provincie Flevoland heeft, voortvloeiende uit de Omgevingswet.

Faunabeheerplannen

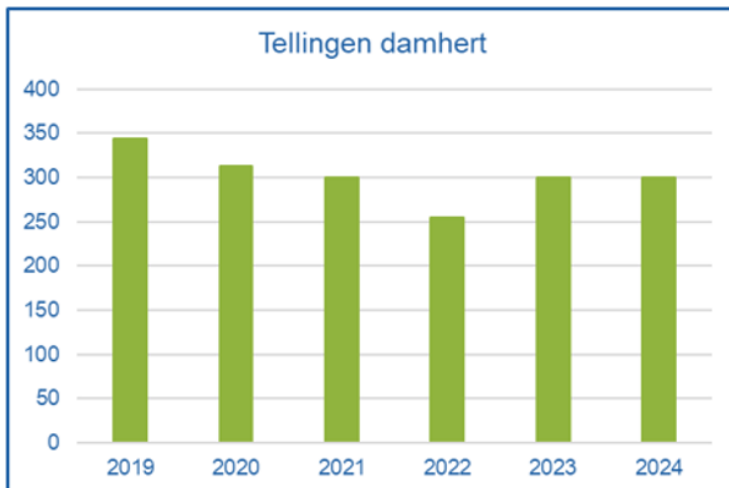
De uitvoering van de schadebestrijding, het populatiebeheer en de jacht moet plaatsvinden overeenkomstig het voor het betrokken gebied geldende faunabeheerplan, aldus art. 11.63 Bal. Het FBP Grote hoefdieren is op 6 september 2023 goedgekeurd door GS.

Het FBP Grote hoefdieren valt onder de paraplu van het 'Faunabeheerplan 2024- 2028 Algemeen deel' dat op 6 september 2023 door GS is goedgekeurd en heeft een duur van vijfjaar. Zoals onder aanvraag aangegeven heeft het 'Faunabeheerplan 2024-2028 Algemeen deel' daarmee nog steeds betrekking op de aanvraag en dient mede ter onderbouwing ervan, voor zover het FBP Grote hoefdieren niet afwijkt van dit algemene deel.

B.4 Inhoudelijke beoordeling

Voorkomen damhert in Flevoland

Het damhert komt in Flevoland vooralsnog met name voor in het Horsterwold en de directe omgeving daarvan. In de afgelopen jaren is de populatie van ongeveer een twintigtal dieren in 2007 gegroeid tot 300 dieren tijdens de voorjaarstelling in 2024. In het voorjaar van 2023 is een dronetelling uitgevoerd. Ook daaruit bleek dat de damherten zich met name bevinden in 3.000 hectare in het Horsterwold. Er is gebleken dat gemiddeld 40 damherten lopen op 200 hectare. De aantallen worden daarom geschat tussen de 500 en 1.000 damherten. Staatsbosbeheer gaat uit van een jaarlijkse aanwas van 35% van de totale populatie, ofte wel een aanwas van circa 175 tot circa 350 kalveren.

Aantal getelde damherten van 2019 tot en met 2024

Rol en bevoegdheid provincie

In art. 2.18 Ow worden specifieke taken van de provincies op het gebied van natuurbehoud nader beschreven. In dit artikel staan in onderdeel g de provinciale taken op het gebied van natuur. Provincies zijn verantwoordelijk voor het behoud of herstel van dier- en plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen, van hun biotopen en habitats, en van in Nederland voorkomende typen natuurlijke

habitats, in overeenstemming met de internationaalrechtelijke verplichtingen. Naast deze opgave heeft de provincie Flevoland een taak om ervoor te zorgen dat in het wild levende soorten geen onevenredige schade of overlast veroorzaken aan economische of maatschappelijke belangen. Als dat zich wel voordoet dan kunnen GS een speciale omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit verlenen, als het noodzakelijk is om een beschermde soort te doden of te vangen. GS kunnen een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit ter beperking van de omvang van een populatie verlenen. Deze optie is aan de orde als sprake is van een bovenmatige stand van de betrokken diersoorten, waardoor overlast of schade ontstaat.

Problemen rond het voorkomen van damherten

Het damhert is een soort die in voldoende mate voorkomt binnen de provincie, zodat er geen behoefte is aan het treffen van actieve maatregelen die de stand van de soort bevorderen. Dat maakt dat er in beginsel meer ruimte is voor het nemen van een besluit om over te gaan tot toestemmingverlening voor het uitvoeren van een beheermethodiek op grond van AIM ten behoeve van maatschappelijke, of economische belangen.

A) Aanrijdingen/ verkeersveiligheid

Dat aanrijdingen 'meer dan incidenteel' in een provincie voorkomen volgt ook uit het FBP Grote hoefdieren. Damherten staan erom bekend staan dat zij door plotseling de weg op te schieten de verkeersveiligheid in gevaar kunnen brengen. Met het in gevaar kunnen brengen van de verkeersveiligheid staat in beginsel vast dat sprake is van een groot maatschappelijk belang dat beheer rechtvaardigt, gezien de aard van het belang van de openbare veiligheid. Naar schatting leven er in Nederland tegenwoordig minimaal 5.000 - 6.000 damherten in Nederland. Jaarlijks vinden er circa 100 geregistreerde aanrijdingen met damherten plaats.

In 2024 zijn 11 damherten in of rondom het Horsterwold door aanrijdingen in het verkeer overleden, in 2025 waren dit er twee. In het najaar van 2025 (1-9 t/m 10-10) is groot onderhoud gepleegd aan de Nijkerkerbrug en de N301 (Berencamperweg). De weg is gedurende die periode afgesloten geweest en is het verkeer omgeleid via Harderwijk (N302) of via Huizen (A27). De werkzaamheden vielen in de

bronnstperiode van de damherten, een periode waarin de dieren actiever zijn. De afsluiting van de N301 heeft mogelijk bijgedragen aan het beperken van het aantal aanrijdingen met damherten. Uit het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 blijkt dat er in de afgelopen zes jaar gemiddeld 7-8 dieren in en rondom het Horsterwold zijn omgekomen. Veruit de meeste aanrijdingen met damherten vinden plaats op de Spiekweg, het gedeelte vanaf de Nijkerkerweg tot aan de bocht.

Er is uitloop van een paar mannelijke damherten naar het Hulkesteinse bos. Zij komen met de bronnst weer terug naar het brongebied. Om van gebied te wisselen, steken ze de Nijkerkerweg en de Spiekweg over. Op beide wegen vinden aanrijdingen met damherten plaats. De aanwezigheid van damherten in het Hulkesteinse bos is gemonitord. In 2025 zijn er minder bewegingen vanuit de landbouw waargenomen. Er was veel onrust door boswerkzaamheden in het Hulkesteinse bos.

Om in deze beheerperiode onder beide restricties (economische en ecologische bezwaren) op te starten, is een beperkt maar evenzogoed groot aantal duidelijke knelpunten beoordeeld op het treffen van gerichte maatregelen uit de beschikbare toolbox zoals vermeld in hoofdstuk 6. In ieder jaarlijks werkplan zal worden bepaald of:

- de maatregelen hebben bijgedragen aan vermindering van het aantal aanrijdingen met damherten, en,
- er inmiddels geen andere maatregelen dan afschot kunnen worden getroffen.

In het kader van verkeersveiligheid is buiten het Horsterwold niet noodzakelijk afschot te plegen. Afschot van damherten in het Horsterwold in het kader van de bosverjonging zal naar verwachting ook zijn effecten hebben op de verkeersveiligheid. Aan de hand van de bevindingen kan het beheer in de hiernavolgende jaren jaarlijks opnieuw worden gedefinieerd.

Ook in eerdere jaren was het doel om door het beheer van damherten het aantal aanrijdingen te verminderen. Uit de evaluatie van het eerdere beleid volgt dat het verminderen van het aantal aanrijdingen toen niet is gerealiseerd. Dit wil naar het oordeel van GS niet zeggen dat beheer voor dit doel zinloos is geweest: het is aannemelijk dat met minder afschot nog meer aanrijdingen zouden hebben plaatsgevonden. Uit onderzoek van Groot Bruinderink volgt immers dat de kans op een aanrijding groter wordt, naarmate de populatie damherten groeit. In de afgelopen periode is dan ook een ontheffing verleend op basis van dit verband.

GS vinden het van belang te benadrukken dat iedere aanrijding, of dreiging van een aanrijding met een motorvoertuig met een hoefdier per definitie een aanmerkelijk risico oplevert voor de openbare veiligheid in het drukke wegverkeer. Een aanrijding met een hoefdier is een gebeurtenis, waarbij de kans op materiële schade groot is en de kans op letselschade afhankelijk van de situatie en het voertuig. Daarnaast heeft een aanrijding met een dier soms ook psychische gevolgen voor de inzittenden.

Om recht te doen aan de inspanningen om te komen tot vermindering van het aantal wildaanrijdingen en tevens te streven naar zo min mogelijk afschot van de beschermde soort hebben GS de ontwikkeling naar AIM als beheermethodiek gesteund.

B) Belemmering bossenverjonging

De natuurlijke verjonging in het Horsterwold, waar de damherten leven, wordt momenteel vooral gedomineerd door esdoorn en es, waarbij de laatste soort na een aantal jaren vaak sterft als gevolg van de essentaksterfte. Daarnaast bestaat de verjonging vooral uit de struiksoorten meidoorn, inlandse vogelkers en Spaanse aak. Andere gewenste mengboomsoorten verjongen zich van nature niet of nauwelijks. De potentie van natuurlijke verjonging van onder meer eik, beuk, haagbeuk, linde, zoete kers, boswilg en ratelpopulier is echter wel aanwezig; binnen wildwerende rasters of langs drukbelopen recreatiepaden wordt verjonging van deze soorten wel waargenomen. De huidige aantallen reeën en damherten voorkomen dat natuurlijke verjonging van deze soorten in voldoende mate van de grond komt.

Bij gebrek aan natuurlijke verjonging ten gevolge van een te hoge begrazingsdruk van het damhert (en het ree) wordt door Staatsbosbeheer in het Horsterwold jaarlijks op circa 25 hectare verjonging aangeplant.

Naast plantkosten van €268.000 per jaar (aanschaf bomen, terreinvoorbereiding en planten) spendeert Staatsbosbeheer daarnaast ook jaarlijks €91.000 euro om de aanplant door middel van rasters, kokers of gaas te beschermen tegen wild-vraat of veegschade.

Een geslaagde en diverse bosverjonging is essentieel om de ambities en doelen voor vitale en veerkrachtige bossen van de Provinciale Bossenstrategie (Provincie Flevoland, 2021) te bereiken. Gezien de ambitie in het kader van de Europese Natuurherstelwet moet bovendien rekening worden gehouden dat er in de nabije toekomst een wettelijke verplichting komt om meer te doen aan bosverjonging ten behoeve van natuurherstel en bosuitbreiding.

C) Schade aan wilde flora en fauna

In het Horsterwold komen de volgende natuurbostype (volgens de index natuur- en landschap) voor:

- rivier- en beekbegeleidend bos (N14.01);
- hoog- en laagveenbos (N14.02);
- haagbeuken- en essenbos (N14.03);
- dennen- en eiken- en beukenbos (N15.02).

De potentieel natuurlijke vegetatie komt niet tot ontwikkeling doordat een deel van de ken- en doelsoorten door damherten worden weg gegraasd. In een onderzoek in de Kennemerduinen is aangetoond dat de verandering in het bloemenaanbod en de vlinders een dichtheidsafhankelijke respons vertoont op hertendichtheden, met een grotere afname bij hogere hertendichtheden (bron: De Vlinderstichting).

Daarnaast zijn veel vlinders, maar ook andere insecten zijn in een fase van hun leven afhankelijk van bloeiende planten. Een belangrijke waardplant voor beschermde vlinders is de boswilg. Verjonging en groei van deze waardplant wordt sterk geremd door vraat van damhert.

Doelstelling FBE Flevoland voor het beheer damhert

De FBE Flevoland wil het beheer voor de beheerperiode 2024-2028 richten op duurzaam behoud van de populatie damherten in Flevoland en tijdens de uitvoering van het beheer focussen op knelpunten.

Primair is het beheer gericht op het voorkomen van bosbouwschade en het voorkomen van aanrijdingen met damherten. Het doel is het verlagen van het aantal aanrijdingen ten opzichte van de vorige beheerperiode en vermindering van de schade aan bossen, in het belang van de verjonging van bossen. Voor zover het beheer actief ingrijpen in de populatie betreft, acht de FBE Flevoland afschot de meest effectieve methode en bevredigende oplossing.

Voor de verschillende belangen waarvoor de vergunning is aangevraagd zijn voor de duur van de vergunning in overleg met alle stakeholders doelen vastgesteld. Deze worden uitgebreid besproken in het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027, hoofdstuk 5. Het werkplan maakt onderdeel uit van dit besluit en is als bijlage bij de stukken gevoegd. GS kunnen zich vinden in de voorgestelde aanpak zoals verwoord in het werkplan.

Verkeersveiligheid

Met betrekking de verkeersveiligheid is het doel om over de resterende periode dat het FBP Grote hoefdieren geldt het aantal aanrijdingen met damherten te verminderen tot maximaal 8 dieren per jaar en in ieder geval te voorkomen dat het aantal aanrijdingen toeneemt.

Bosverjonging

Voor een goed functionerend en veerkrachtig bos is het nodig dat er jaarlijks voldoende bosareaal in verjonging wordt gebracht. Staatsbosbeheer hanteert daarvoor landelijk de richtlijn dat per jaar 1% van het bosareaal door middel van groepenkap of uitkap in verjonging wordt gebracht. Voor het Horsterwold gaat het daarmee over circa 25 hectare bosverjonging per jaar.

Staatsbosbeheer hanteert voor een geslaagde verjonging de volgende eisen:

- de verjonging mag niet uit één soort bestaan, omdat dit leidt tot kwetsbare monocultures. Een goede verjonging bestaat uit meerdere boomsoorten die elk een substantieel van de menging uitmaken. Het grootste aandeel van één soort mag niet groter zijn dan 80%. Bij voorkeur is het aandeel van de meest dominante soort niet groter dan 60%;
- de verjonging moet in multifunctioneel bos voor minimaal 70% bestaan uit productiesoorten;
- de verjonging heeft een minimale dichtheid van 5.000 stuks/ha.

Concreet doel van Staatsbosbeheer voor 31 december 2028 is dat:

- Er op 20% van de verjongingsplekken (circa 20 ha) niet meer geplant of gerasterd wordt en er een natuurlijke verjonging staat met een minimale dichtheid van 5.000 stuks/ha die bestaat uit minimaal drie verschillende boomsoorten, waarbij het aandeel van één soort niet groter mag zijn dan 80%. Naast esdoorn komen in de natuurlijke verjonging minimaal twee van de volgende boomsoorten voor: eik, beuk, haagbeuk, linde, zoete kers, boswilg en ratelpopulier.
- Er op 20% van de verjongingsplekken (circa 20 ha) waar wel aanplant heeft plaatsgevonden geen wilddescherming meer nodig is, waarbij de vraat, schil, en veegschade aan de aanplant beneden de 20% (80% van de aangeplante bomen heeft geen schade) blijft.
- De jaarlijkse plant- en wilddeschermingskosten zijn teruggebracht van € 359.000 naar €268.000 (gehanteerd prijspeil 2025). Dit is een gevolg van de twee hierboven genoemde doelen. Daarmee is de kostenreductie niet direct een doel, maar wel een manier om te monitoren of de doelen worden gehaald.

Conclusie na het eerste seizoen

Het is nog te vroeg om al effecten op de natuurlijke bosverjonging waar te kunnen nemen.

Wilde flora en fauna

Staatsbosbeheer heeft haar doelstelling als volgt verwoord: Op 31 december 2028 moet in 30% van de bos-objecten die als N14.01, N14.02, N14.03 en N15.02 op de kaart staan het aantal aangetroffen kwalificerende plantensoorten zijn toegenomen ten opzichte van de vorige monitoring.

Staatsbosbeheer heeft als doelstelling om het aandeel boswilg in de natuurlijke verjonging te verhogen als waardplant voor beschermde vlinders. De concrete doelstelling is reeds verwoord onder het wettelijk belang bosverjonging, namelijk dat er op 31 december 2028 op 20% van de verjongingsplekken (circa 20 hectare) een natuurlijke verjonging staat met een minimale dichtheid van 5.000 stuks/ha die bestaat uit minimaal drie verschillende boomsoorten, waarbij het aandeel van één soort niet groter mag zijn dan 80%. Naast esdoorn komen in de natuurlijke verjonging minimaal twee van de volgende boomsoorten voor: eik, beuk, haagbeuk, linde, zoete kers, boswilg en ratelpopulier.

Conclusie na het eerste seizoen AIM

De conclusie na het eerste seizoen is dat het nog te vroeg is om al effecten op de wilde flora en fauna waar te kunnen nemen.

Dierenwelzijn

De doelstelling van dierenwelzijn is het minimaliseren van ondraaglijk en uitzichtloos lijden van het damhert. Het is de jachthouder toegestaan wanneer in zijn jachtveld een damhert ondraaglijk én uitzichtloos lijdt, het dier uit zijn lijden te verlossen, ook buiten de reguliere afschotperiode.

Bij valwild (verkeersslachtoffers) is afschot toegestaan op basis van de Opdracht Wet natuurbescherming 'Opdracht afhandeling aangereden dieren', met kenmerk 3002760, aan door de FBE aangewezen personen om dieren uit hun lijden te kunnen verlossen na een aanrijding.

Afweging wettelijke belangen

Reductie van omvang – en duurzaam beheer van de damhertenpopulatie

De vergunningsaanvraag en het beoogde beheer van de damhertenpopulatie in Flevoland heeft betrekking op het beperken van de populatieomvang. Een omgevingsvergunning kan alleen worden verleend indien er sprake is van één of meer van de wettelijke belangen zoals genoemd in art. 8.74l van het Bkl. De vergunning is aangevraagd voor een aantal belangen, deze worden hieronder verder toegelicht:

1. het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid (in dit geval verkeersveiligheid) of andere dwingende redenen van groot openbaar belang;
2. voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
3. ter voorkoming van ernstige schade aan bossen;
4. ter voorkoming van schade of overlast;
5. ter bescherming van wilde flora of fauna, of de instandhouding van natuurlijke habitats;

Het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid (in dit geval verkeersveiligheid) of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang

Bij dit belang gaat het met name om de verkeersveiligheid. Bij damhert gaat het om een middelgroot tot groot hoefdier (gewicht 45-100 kg) dat tijdens een vlucht plotseling de weg oversteeft. Daarmee is het dier aanzienlijk groter dan een ree en is er bij een aanrijding een grotere kans op grote materiele schade. Het dier zal hierbij meestal overlijden en op zijn minst flink gewond raken. Ook is de kans groter dan bij een ree dat het dier door zijn grootte op de motorkap beland en door de voorruit schiet. Het moge duidelijk zijn dat hierbij de kans op ernstig fysiek letsel groot is. Dit gevaar voor ernstige verwoningen of zelfs overlijden geldt des te meer voor gemotoriseerde tweewielers vanwege de instabiliteit van het voertuig en het ontbreken van een beschermende kooiconstructie.

Naast deze schade leidt een aanrijding met een damhert nog tot veel andersoortige schade. Denk hierbij aan de kosten van valwildmedewerkers die het wild moeten afvoeren, het schoonmaken van de weg, vertraging van andere weggebruikers, de meldkamer die wordt ingeschakeld en hulpdiensten die moeten uitrukken. Deze werkzaamheden kunnen ook overlast veroorzaken voor overige weggebruikers. De vergunning wordt daarom mede verleend op basis van het wettelijk belang 'ter voorkoming van schade, of overlast'.

Jaar	Aanrijdingen
2020	9
2021	12
2022	8
2023	3
2024	11
2025	2

Figuur 21 uit het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027: Aantal aanrijdingen met damherten per jaar in en rondom het Horsterwold

Indirect is er echter altijd het gevaar bij ieder voertuig dat de plotselinge aanwezigheid van het damhert op of nabij de weg bij de weggebruiker(s) een onbeheerste uitwijkmanoeuvres uitlokt. Zeker in ons drukke wegverkeer. In bijlage 4 van het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 is een lijst met voorbeelden opgenomen waarin aanrijdingen met het damhert serieus letsel hebben veroorzaakt, al dan niet wegens het uitwijkgedrag van een weggebruiker. Tevens kan de schrik van de aanrijding ook psychische schade veroorzaken.

Uit het Faunabeheerplan Grote hoefdieren 2025-2028 blijkt dat de materiële schade bij een aanrijding met een dier in 2020 rond de € 2.000 euro ligt. Gegevens over specifiek bedragen bij aanrijdingen met damhert zijn niet beschikbaar. Ook gegevens over psychische en/of lichamelijke schade zijn niet beschikbaar.

Voor de wegbeheerder betekenen aanrijdingen tussen een damhert en een motervoertuig altijd extra kosten. De provincie geeft aan per inzet ongeveer 2 uur bezig te zijn. Rijkswaterstaat maakt ook kosten voor het uitrukken naar een ongeval met damhert. Mocht het nodig zijn de rijbaan af te sluiten, dan zijn hiervan de kosten ongeveer € 5.000,- per incident. Dit komt in Flevoland niet vaak voor. Daarnaast heeft Rijkswaterstaat nog aanzienlijke kosten voor het onderhoud van faunavoorzieningen. Tot slot kost het afhandelen van wildaanrijdingen door het valwildteam van de FBE in 2023 minimaal € 75,- per afhandeling en kost het afhandelen door de meldkamer van de politie ook geld.

In het Faunabeheerplan Ree 2025-2028 valt te lezen dat op basis van de resultaten van het onderzoek naar de factoren bij aanrijdingen met wilde hoefdieren op de Veluwe en in de provincie Utrecht, waarbij een relatie tussen de dichtheid aan dieren in een bepaald gebied en het aantal aanrijdingen met die dieren op de wegen in dat gebied wordt gevonden, ook in Flevoland wordt verwacht. Uitgaande van objectief verifieerbare factoren is te onderbouwen dat als een populatie groter wordt, de kans op aanrijdingen toeneemt. Een damhert heeft een bepaalde kans om aangereden te worden, en hoe meer damherten er zijn, hoe vaker die kans zal verwezenlijken. Dat geldt niet alleen voor Gelderland of Utrecht en het geldt niet alleen voor damherten. De dichtheid van damherten rond wegen verkleinen zal dus tot minder aanrijdingen leiden. Dit zal echter alleen gebeuren indien met maatregelen niet anderszins kan worden voorkomen dat aanrijdingen plaatsvinden.

Afschot van damherten in het Horsterwold in het kader van de bosverjonging en flora en fauna zal naar verwachting ook zijn effecten hebben op de verkeersveiligheid in en rondom het Horsterwold. Derhalve verwachten we dat de verkeersveiligheid is geborgd. Mochten extra ingrepen nodig zijn, dan kan de focus verschuiven, het halen van de doelen is immers leidend, niet het afschot.

Het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren

Het is in incidentele gevallen nodig om individuele damherten door middel van afschot uit hun lijden te verlossen, bijvoorbeeld dieren die gewond zijn geraakt, ziek of verzwakt, waarbij sprake is van uitzichtloos én ondraaglijk lijden. Omdat dit gaat om incidentele gevallen, is een planmatige onderbouwing niet aan de orde. Hetzelfde geldt voor dieren die na een aanrijding gewond zijn geraakt. Het doel is uiteraard dat zo min mogelijk dieren gewond raken, een van de middelen hiervoor is het voorkomen van aanrijdingen met damherten, dat wordt met deze vergunning zoveel mogelijk getracht te bereiken.

Schade aan landbouwgewassen

In de aanvraag van de FBE Flevoland is voor dit belang geen Omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit aangevraagd, omdat er geen sprake is van veelvuldig belangrijke schade. Dit besluit ziet dus ook niet op dit wettelijke belang.

Incidentele vergunning schade aan landbouw

Gedurende deze beheerperiode is het wel mogelijk een incidentele omgevingsvergunning voor een specifiek schadegeval aan landbouwgewassen aan te vragen, zoals beschreven in het Faunabeheerplan 2024- 2028 Algemeen deel. De agrariërs kunnen bij faunaschade een incidentele Omgevingsvergunning via de FBE aanvragen, in heel Flevoland.

Het indienen van een onderbouwde aanvraag met daarbij concrete schadegegevens levert een bijdrage aan de onderbouwing dat damherten ook belangrijke schade aan de landbouwbelangen kunnen veroorzaken. De agrariër dient uiteraard wel preventieve maatregelen te treffen om verdere schade te voorkomen.

Het voorkomen van ernstige schade aan bossen

Natuurlijke verjonging in het Horsterwold wordt momenteel vooral gedomineerd door esdoorn en es, waarbij de laatste soort na een aantal jaren vaak sterft als gevolg van de essentaksterfte. Daarnaast bestaat de verjonging vooral uit de struiksoorten meidoorn, inlandse vogelkers en Spaanse aak. Andere gewenste mengboomsoorten verjongen zich van nature niet of nauwelijks. De potentie van natuurlijke

verjonging van onder meer eik, beuk, haagbeuk, linde, zoete kers, boswilg en ratelpopulier is echter wel aanwezig; binnen wildwerende rasters of langs drukbelopen recreatiepaden wordt verjonging van deze soorten wel waargenomen. De huidige aantallen reeën en damherten voorkomen dat natuurlijke verjonging van deze soorten in voldoende mate van de grond komt.

Meer natuurlijke verjonging van bomen en struiken heeft de voorkeur boven planten, omdat:

- dit weinig tot geen kosten met zich meebrengt;
- de periode waarin in het bos plantwerkzaamheden kunnen plaatsvinden steeds beperkter wordt vanwege de steeds nattere winters en de vroegere start van het groeiseizoen;
- natuurlijke verjongde bomen een betere wortelontwikkeling hebben dan geplante bomen, waardoor ze beter bestand zijn tegen droge periodes en beter verankerd zijn in de bodem en daarmee stabiel zijn bij storm;
- natuurlijke verjonging in het bos een continu proces is waarbij ook de kans op natuurlijke selectie van beter (aan klimaatverandering) aangepaste individuen wordt vergroot.

Pilot bosverjonging

Vanaf dit jaar wil Staatsbosbeheer een meerjarige pilot starten om de effecten van wild op de bosontwikkeling te monitoren. Deze pilot is opgenomen in het Werkplan damherten 2026-2027 en in het Werkplan Reeënbeheer 2026-2027.

In het kader van deze pilot wil Staatsbosbeheer in een deel van het Horsterwold de wilddruk extra naar beneden brengen, met name in de nacht omdat het afschot efficiënter is. De uitvoering van nachtelijk afschot zal in verband met de voorbereidingen en uitvoering van de graasdrukmonitoring pas na de zomer door de stakeholders van AIM Damhertenbeheer en van AIM Reeënbeheer worden besproken. Onderhavige vergunning ziet hier ook op in de zin dat toestemming wordt verleend in Horsterwold- zuid (het Horsterwold ten zuiden van de Gooiseweg) 24 uur per dat afschot van damherten te mogen uit te voeren met gebruikmaking van het geweer, nachtzichtapparatuur en geluiddemper.

Voor het Horsterwold geldt dat de schade ook deels wordt verricht door de aanwezige reeën, zoals beschreven in het 'Faunabeheerplan ree 2025-2028'. Voor de periode 1 april 2026 tot 1 april 2027 is een omgevingsvergunning verleend voor het doden van reeën met het geweer in de provincie Flevoland (kenmerk 3497510). Hierin is ook de pilot in het Horsterwold-zuid opgenomen (kenmerk 3497510).

Bossenstrategie

Een geslaagde en diverse bosverjonging is essentieel om de ambities en doelen voor vitale en veerkrachtige bossen van de Provinciale Bossenstrategie (Provincie Flevoland, 2021) te bereiken. Gezien de ambitie in het kader van de Europese Natuurherstelwet moet bovendien rekening worden gehouden dat er in de nabije toekomst een wettelijke verplichting komt om meer te doen aan bosverjonging ten behoeve van natuurherstel en bosuitbreiding.

Het voorkomen van schade of overlast:

De vergunning wordt ook verleend ten behoeve van het voorkomen van schade en overlast, maar slechts voor zover er sprake is van schade of overlast veroorzaakt in het kader van de verkeersveiligheid. Voor vormen van schade aan bossen, gewassen, of andere vormen van eigendom is een specifiek wettelijk daarop toegesneden belang van toepassing.

Andere bevredigende oplossingen

In het FBP Grote hoefdieren en het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 worden de uitgangspunten voor het te voeren beheer en de aanpak van het AIM voor het damhert verwoord.

GS kunnen zich vinden de voorgestelde aanpak. Vorig jaar is in voorbereiding van de samen met een groep stakeholders het AIM-proces doorlopen en is, binnen het raamwerk dat het FBP Grote hoefdieren biedt, gezamenlijk een Werkplan damhertenbeheer voor seizoen 2025-2026 opgesteld waarin is opgenomen welke maatregelen zullen worden getroffen om de doelstellingen te bereiken.

Voor seizoen 2026-2027 zijn de maatregelen geëvalueerd en is het werkplan 2026-2027 opgesteld.

Deze aanvraag ziet op het kunnen uitvoeren van een deel van de gekozen maatregelen, namelijk het plegen van afschot. Kenmerkend in het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 is dat, net als vorig jaar, afschot ten behoeve van maatschappelijke belangen als middel beperkt wordt toegepast, toegespitst op locaties waarvan wordt verwacht dat het damhert onwenselijke maatschappelijke gevolgen zal hebben, of schade en overlast zal brengen. Afschot wordt toegepast als wordt verwacht dat alternatieve maatregelen geen of onvoldoende effect zal sorteren op het geformuleerde beheerdoel, bijvoorbeeld het borgen van de verkeersveiligheid. Monitoring van alle voorgenomen maatregelen zal duidelijkheid moeten brengen over de effectiviteit van de gekozen maatregelen. Op basis van de evaluatie van het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 zal net als dit jaar, voor de komende jaren steeds per jaar een aanvraag worden ingediend voor het mogen doden van damherten.

Alternatieven voor afschot m.b.t. het dieren van de verkeersveiligheid

De vraag of er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan afschot, moet worden afgezet tegen het doel van de ingreep. Het doel van deze omgevingsvergunning is het beperken van de populatieomvang damherten omwille van het voorkomen van schade aan bossen en de verkeersveiligheid. Bij de beoordeling of geen andere bevredigende oplossing bestaat, mag ook de effectiviteit van een mogelijke andere oplossing worden betrokken. En niet alle alternatieve maatregelen hoeven getroffen te zijn, voordat wordt overgegaan tot het inzetten van afschot. Aannemelijk moet worden gemaakt dat andere maatregelen niet of onvoldoende tot het beoogde resultaat van minder aanrijdingen leiden of om andere redenen praktisch niet uitvoerbaar of wenselijk zijn.

De damherten in Flevoland concentreren zich vooralsnog in en vlak rond het Horsterwold. Aanrijdingen vinden dan ook plaats op de aangrenzende Spiekweg, alsook op de Nijkerkerweg.

In het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op mogelijke maatregelen die kunnen worden getroffen om de verkeersveiligheid te dienen in relatie tot overstekende damherten. Een aantal maatregelen wordt al toegepast op dit moment, zoals een aanlijnplicht in delen van het Horsterwold, het plaatsen van waarschuwborden en het open houden van bermen.

GS zijn van oordeel dat met deze aanpak in het kader van AIM een voortdurende inzet plaatsvindt op het vormgeven en toepassen van alternatieven voor afschot, maar dat vooralsnog afschot noodzakelijk blijft.

Alternatieven voor afschot m.b.t. schade aan bossen of flora

Aanplant en wilde flora kan door middel van rasters, kokers of gaas worden beschermd tegen wildvraat of veegschade. Staatsbosbeheer heeft aangegeven dit in veel gevallen te blijven doen, maar deze preventie is onvoldoende gebleken om voldoende bosverjonging te kunnen realiseren. Natuurlijke bosverjonging kan alleen worden gefaciliteerd door de begrazingsdruk te verminderen, omdat het in een koker of in het gaas zetten van jonge boompjes of plantjes ronduit ondoenlijk is. Aanplant kan deels worden uitgerasterd, maar rasteren heeft een negatief effect op het leefgebied van meerdere soorten.

In het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027 wordt in hoofdstuk 7 ingegaan op mogelijke maatregelen die kunnen worden getroffen om schade aan bossen en flora te voorkomen. Conclusie is dat afschot noodzakelijk is, omdat alternatieven naar verwachting te kort schieten.

De eerder genoemde pilot in het Horsterwold-zuid zal naar verwachting meer informatie en kennis gaan opleveren over het verband tussen de dichtheid van reeën en damherten en het tot stand kunnen komen van bosverjonging. Het zal echter een aantal jaar duren voor hier conclusies aan verbonden kunnen worden. Zodra deze er zijn zal het beheer zo nodig op grond hiervan aangepast kunnen worden.

GS zijn van oordeel dat met deze aanpak in het kader van AIM een voortdurende inzet plaatsvindt op het vormgeven en toepassen van alternatieven voor afschot, maar dat vooralsnog afschot noodzakelijk blijft.

Alternatieven voor afschot bij aantasting dierenwelzijn (ondraaglijk lijden)

Het is in incidentele gevallen nodig om individuele damherten door middel van afschot uit hun lijden te verlossen, bijvoorbeeld dieren die gewond zijn geraakt of verzwakt, waarbij sprake is van uitzichtloos én ondraaglijk lijden. Gewonde damherten opvangen is ook vaak geen alternatief. Voor damherten geldt dat ze erg stressgevoelig zijn waardoor ze vaak onderhevig zijn aan capture myopathie (dood door de stress van het vangen). Dit alternatief voor afschot is geen reële optie.

Conclusie:

In de voorgaande beheerperiode is de beoogde doelstelling, het aantal aanrijdingen met damherten gehaald. Er zijn in 2026 in of rondom het Horsterwold door aanrijdingen in het verkeer twee dieren overleden. Echter, in het najaar van 2025 is groot onderhoud gepleegd aan de Nijkerkerbrug en de N301 (Berencamperweg). De weg is gedurende die periode afgesloten geweest en is het verkeer omgeleid via Harderwijk (N302) of via Huizen (A27). De werkzaamheden vielen in de bronstperiode van de damherten, een periode waarin de dieren actiever zijn. De afsluiting van de N301 heeft mogelijk bijgedragen aan het beperken van het aantal aanrijdingen met damherten. Er kan daardoor niet gesteld worden dat dit door de getroffen maatregelen of het gepleegde afschot komt. Mede hierom blijft het aantal maximaal af te schieten damherten voor 2026-2027 gelijk aan het aantal in 2025-2026.

Uit de registratie van de wildaanrijdingen volgt dat er een paar duidelijke knelpunten zijn waar veel aanrijdingen met reeën plaatsvinden. Hier zullen ook deze beheerperiode al een aantal maatregelen worden getroffen t.b.v. de verkeersveiligheid. Staatsbosbeheer neemt ook maatregelen ter bescherming van jonge aanplant en start een pilot waarbij het afschot in het deel van het gebied tijdelijk wordt geïntensiveerd. Het afschot van damherten blijft dus nodig.

Monitoring en evaluatie

Monitoring

Monitoring is een essentieel onderdeel van AIM. Dit onderdeel is uitgewerkt in hoofdstuk 8 van het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027. Monitoring zorgt ervoor dat beslissingen en interventies voortdurend worden geëvalueerd en aangepast op basis van nieuwe inzichten en veranderende omstandigheden. Op basis van de monitoring wordt er in het AIM-proces gestuurd. Derhalve wordt de omgevingsvergunning jaarlijks verleend. De FBE Flevoland zal meerdere keren per jaar de stakeholders bijeen roepen voor een overleg over het behalen van de doelen. Daarnaast vindt binnen de grofwildcommissie overleg plaats over het realiseren van het afschot.

Monitoring helpt te bepalen of de genomen maatregelen de gewenste effecten hebben. Als de resultaten afwijken van de doelen, kan worden bijgestuurd. Alleen door actuele en betrouwbare data te hebben kunnen de beste beslissingen worden genomen in bijsturing en wordt voorkomen dat tijd en energie wordt verspild aan ineffectieve maatregelen. De effecten die worden gevolgd zijn de invloeden van de verschillende maatregelen (al dan niet in combinatie met elkaar) op het aantal aanrijdingen, bosverjonging en de ontwikkeling van bosgemeenschappen. Aangezien de damherten voorkomen in een relatief klein gebied is het lastig te bepalen welke maatregelen waarop effect hebben, of welke maatregelen in combinatie met elkaar. Het werkplan zet in op effecten van het totaal aan maatregelen.

De ingezette maatregelen voor 2026-2027 zijn volgens het werkplan:

Plaatsing silhouet

Het FBE-bestuur heeft een budget ter beschikking gesteld om een bijdrage te leveren aan de bewustwording van de weggebruikers door het plaatsen van een silhouet van een damhert op een hotspot. Deze is inmiddels besteld en wordt momenteel geproduceerd. Het is dus nog niet gelukt deze in seizoen 2025-2026 te plaatsen, dat zal komende periode gebeuren. Een levensgrote silhouet van een damhert langs de weg kan weggebruikers bewust maken dat wilde dieren zomaar de weg kunnen oversteken. De silhouet trekt de aandacht en verhoogt tegelijkertijd de risicoperceptie van de bestuurder. Deze gedragsgerichte aanpak bleek in de provincie Gelderland effectief in het verminderen van het risico

op wildaanrijdingen. De FBE is met de provincie in overleg waar de silhouet langs de Spiekweg kan worden geplaatst. De provincie gaat deze combineren met een waarschuwbord waarop het aantal wildaanrijdingen op het desbetreffende knelpunt staat vermeld.

Rasters verkeersveiligheid

Afgelopen jaar bestond de geplande actie met betrekking tot het plaatsen van rasters eruit dat de provincie in overleg zou gaan met de aanliggende TBO en de FBE met betrekking tot rasters, de concentratie naar oversteekplaatsen en de accentuering bij de oversteekplaatsen. De Spiekweg, ten zuiden van het Horsterwold (rood gekleurd) is een aandacht-locatie vanwege de aanrijdingen met het damhert (en ree) aldaar. Gebleken is dat het plaatsen van rasters kostentechnisch bijna niet realiseerbaar is. Het is mogelijk dat het Rijksvastgoedbedrijf langs de Spiekweg een raster gaat plaatsen. Dat wordt komend seizoen eerst afgewacht.

De Gooiseweg is al uitgerasterd, met dien verstande dat deze is voorzien van een faunapassage (fietstunnel) waardoor damherten kunnen uittreden. Deze faunapassage kan omwille van andere diersoorten niet worden afgesloten. Het verwijderen van begroeiing en bomen uit de berm langs de Gooiseweg, en het intensiveren van het maaibeheer daar wordt als niet wenselijk beschouwd.

Communicatie (provincie, gemeente Lelystad en de FBE)

Op diverse momenten in het jaar worden wegbestuurders door de FBE via de lokale media op de risico's van wildaanrijdingen geattendeerd. In het Werkplan reeënbeheer 2026-2027 is de communicatie over het voorkomen van wildaanrijdingen met damherten opgenomen. De overgang naar winter- of zomertijd betreft niet alleen het ree, maar ook andere hertensoorten.

De FBE stuurt de lokale media in oktober een persbericht over het verhoogde risico op een aanrijding met een damhert in verband met de bronst.

Rasters om bomen

Staatsbosbeheer blijft rasters plaatsen, individuele boombescherming aanbrengen en voor het wild minder aantrekkelijke boomsoorten aanplanten. Echter wel onder de premisse dat dit door een gerichte aantalsverlaging van het damhert in het leefgebied waar binnen de verjongingsvlakken zich bevinden, jaarlijks minder dient te worden. Deze verlaging van de stand zal met andere woorden ook voldoende zijn om de bijbehorende kwalificerende plantensoorten van de natuurbostypen tot ontwikkeling te brengen. Deze maatregelen zullen door verschillende stakeholders worden gemonitord en vastgelegd:

Monitoring van:	Door:
Bossen, soortensamenstelling*	Staatsbosbeheer
De terugkoppeling van de geplaatste crash-signing.	Provincie Flevoland
Valwildregistratie damherten.	FBE Flevoland (valwildteam registreert in de app.)
Bijhouden afschotregistratie.	Allen, afschot in het faunaregistratiesysteem
Voorjaarstelling en MNA-telling damhert.	WBE en Staatsbosbeheer onder auspiciën van de FBE Flevoland
De terugkoppeling van de plaatsing van het silhouet.	FBE Flevoland/provincie Flevoland
Bosverjonging, inclusief het bijhouden van wildschade aan verjongingsvlakken.	Staatsbosbeheer
Het bijhouden van de ontwikkeling van kwalificerende plantensoorten van de natuurbos- typen.	Staatsbosbeheer
Monitoring aanwezigheid damherten in Hulkesteinse bos.	Staatsbosbeheer
Mogelijke vestiging damhert ten noorden van de Gooiseweg.	Staatsbosbeheer
Leeftijdsklasse aangereden mannelijke damherten. Steekproefsgewijs constateren.	FBE Flevoland
Schade landbouwgewassen.	LTO en BIJ12
Inzet persberichten door media.	FBE Flevoland/ Gemeente Zeewolde
Pilot graasdrukmonitoring	Staatsbosbeheer

Figuur 31 uit het werkplan 2026-2027: De te monitoren onderdelen van het werkplan

Evaluatie

Onderdeel van het AIM-beheerproces is dat er jaarlijks voorafgaand aan het opstellen van de nieuwe werkplannen een evaluatie plaatsvindt. De FBE zal deze evaluatie uitvoeren. De monitoringsresultaten zijn hierbij van groot belang. Hier wordt gekeken of de doelen worden gehaald, de preventieve maatregelen worden ingezet en of ze werken en naar de effectiviteit van de beheerzones.

Gunstige staat van instandhouding

Voor de in het wild levende damherten in Nederland is de gunstige staat van instandhouding niet in het geding. Zowel de landelijke staat als ook provinciale staat van instandhouding van het damhert is goed. Ook het beoogde beheer van de damhertenpopulatie in Flevoland zal met zekerheid niet leiden tot afbreuk aan het streven de damhertenpopulatie in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Zoals hierboven onder “Voorkomen damhert” te lezen valt nemen de aantallen damherten elk jaar toe. De damhertenpopulatie in het Horsterwold is ontstaan uit enkele door mensen losgelaten dieren. De dieren zijn waarschijnlijk afkomstig van een hertenfarm. Er zijn dieren met labels in de oren waargenomen in het verleden. De huidige dieren zijn hier de nakomelingen van.

Op basis van de resultaten van de tellingen kan jaarlijks worden gezien of de aantallen van dien aard zijn dat de gunstige staat van instandhouding in ongunstige zin zou worden beïnvloed.

Het damhert is een soort die een sterk inteelt laat zien maar die daar mee om kan gaan zonder schadelijke gevolgen (Smith, 1997). Derhalve hoeft er geen probleem van inteelt of genetisch erosie te worden verwacht. Bij het damhert wordt een lage allelenrijkdom en lage heterozygositeit in geheel Europa en klein-Azië gezien en dit vormt nergens een probleem (Groot, 2021).

Om de gunstige staat van instandhouding te beoordelen zijn zowel de criteria uit de habitatrichtlijn beoordeeld (zie figuur 4) als ook een zogenoemde populatie levensvatbaarheids-analyse (ook wel PVA: Population Viability Analysis) voor een tot 100 dieren beheerde populatie damherten uitgevoerd met het programma VORTEX (Scott Mills, 2007). Voor de benodigde parameters zijn de waarden uit Dekker

(2017) gebruikt. Dit wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 3.6 van het Werkplan damhertenbeheer 2026-2027. De conclusie is dat bij een populatie met een fictieve grootte van 100 dieren (zoals doorgerekend met het VORTEX-model), er nog steeds geen sprake is van enige aantasting van de gunstige staat van instandhouding van het damhert; zelfs niet onder een rigide beheer waarbij er gedurende 100 jaar lang wordt beheerd op een populatie van 100 dieren.

Maximum aantal te schieten dieren in seizoen 2026-2027

Seizoen 2025-2026

Bij AIM gaat het om effectgericht beheer. In het eerste jaar volgens het AIM-proces zijn we begonnen vanuit de status quo, maar lopende het proces moet het mogelijk zijn om een extra toewijzing te verlenen op basis van de effecten van de ingrepen.

Het afschotquotum voor seizoen 2025-2026 was gelijk aan het gerealiseerde afschot in seizoen 2024-2025, zijnde 133 damherten. Mocht dit niet voldoende effect opleveren, dan kon opgeplust worden tot de toewijzing van 2024-2025, te weten 204 dieren.

In het seizoen 2024-2025 (van 1-8-2024 t/m 15-3-2025) zijn 133 damherten geschoten, dat is 65% van de toewijzing à 204 stuks. Het hoogst aantal geschoten damherten was in seizoen 2023-2024: 165 stuks.

Seizoen 2026-2027

Bij AIM gaat het om effectgericht beheer. Ook in dit tweede seizoen wordt verdergegaan vanuit de status quo, maar lopende het proces moet het mogelijk zijn om een extra toewijzing te verlenen op basis van de effecten van de ingrepen. Het afschotquotum voor dit seizoen is gelijk aan die van 2025-2026, zijnde 133 damherten. Mocht eind 2026 het aantal aanrijdingen 8 of hoger zijn, dan kan het afschot worden verhoogd tot maximaal 204. Staatsbosbeheer zal dit seizoen ook de nadruk leggen op afschot kalveren en de vrouwelijke dieren. Zodra die gehaald is, is het mogelijk de toewijzing per wildtypering te wijzigen.

B.5 Conclusie

Op basis van voorgaande concluderen we dat de gevraagde omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit kan worden verleend.

De aangevraagde vergunning past binnen de wettelijke regels. Er zijn geen permanente effecten op de gunstige staat van instandhouding van de aangevraagde soort te verwachten. De aanvraag past binnen de door de provincie Flevoland vastgestelde beleidsregels. Wij zijn van mening dat de gevraagde vergunning voor de beoogde situatie kan worden verleend.

Mogelijk heeft u ook nog een vergunning nodig voor een van de andere activiteiten genoemd in artikel 5.2 van de Omgevingswet.

C. Kennisgeving en afschriften

Dit besluit zal worden gepubliceerd op de website van de Provincie Flevoland.

Een afschrift van dit besluit wordt verzonden aan de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi- & Vechtstreek.

D. Bezwaar en ondertekening

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na datum van verzending van deze brief schriftelijk bij ons bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend te zijn en voorzien van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

Bladnummer

20

Ons kenmerk:

39992

namens deze,
Manager expertiseteam Natuur

Bijlage 1: Informatieblad bezwaarprocedure Gedeputeerde Staten van Flevoland

Bezwaar

Tegen onze besluiten kunt u op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na datum van verzending ervan bij ons schriftelijk bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend en voorzien te zijn van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar. U dient het bezwaar in op onze website <https://www.flevoland.nl/loket/loketoverview/bezwaar-tegen-beslissing-provincie-6365>

Verzoek om voorlopige voorziening

Wanneer u van mening bent dat, in afwachting van de behandeling van uw bezwaarschrift, een voorlopige voorziening moet worden getroffen, kunt u een verzoek daartoe indienen bij de voorzieningenrechter. Het adres is Rechtbank Midden-Nederland, Afdeling Bestuursrecht, voorlopige voorzieningen, Postbus 16005, 3500 DA Utrecht. Uw verzoek om voorlopige voorziening wordt pas in behandeling genomen wanneer u griffierecht heeft betaald. De rechtbank laat u weten hoe hoog het griffierecht is en op welke wijze u dit kunt overmaken.

Overslaan van de bezwaarschriftenprocedure

Op grond van artikel 7:1a van de Algemene wet bestuursrecht kunt u in uw bezwaarschrift aangeven dat u de bezwaarschriftenprocedure wilt overslaan en rechtstreeks in beroep wilt gaan bij de bestuursrechter. In artikel 7:1 a tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht is bepaald dat wij een dergelijk verzoek in ieder geval moeten afwijzen wanneer: A) het bezwaarschrift is gericht tegen het niet op tijd nemen van een besluit. B) tegen het besluit door een andere belanghebbende ook een ander bezwaarschrift is ingediend waarin zo'n verzoek niet is gedaan en dit bezwaarschrift ontvankelijk is.

Wij stemmen alleen in met het verzoek om de bezwaarschriftenprocedure over te slaan, wanneer de zaak daarvoor geschikt is. Wanneer dit het geval is, zenden wij het bezwaarschrift door aan de bevoegde rechter.

Proceskostenvergoeding

Tot slot wijzen wij u er nog op dat u op grond van artikel 7:15, tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht bij ons – voordat wij een besluit hebben genomen op uw bezwaarschrift – een verzoek kunt indienen om de kosten die u redelijkerwijs in verband met de behandeling van uw bezwaarschrift moet maken, te vergoeden. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om kosten van rechtsbijstand, kosten van een getuige/deskundige; reis- en verblijfkosten, kosten van uittreksels uit openbare registers, telefoongesprekken. Bij het indienen van zo'n verzoek moet u het bedrag van de vergoeding aangeven en stukken overleggen waaruit blijkt dat u deze kosten daadwerkelijk heeft gemaakt. Bij het besluit dat wij op het bezwaarschrift nemen, wordt tegelijkertijd een besluit genomen op een ingediend verzoek om vergoeding van de kosten.

[illegible]

*Werkgebied
afschot
damhert in het
Horsterwold,
afschot mag
plaatsvinden in
het
groene en
paarse gebied.*